

PROLETAREC

Entered second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

Office: 587 So. Centre Ave.

"Delavci vseh dežela, združite se"

PAZITE!
na številko v oklepaju, ki se nahaja poleg vsakega naslova, prilepljena spodaj ali na ovitku. Ako je številka tedaj (64) s priložnostno številko našega lista poteka naročnina. Prosimo ponovite jo takoj.

(No.) 63.

Chicago, Ill., 24. novembra (November), 1908.

Leto (Vol.) III

ETNO NASELJEVANJE.
anonciranje "boljih časov" Taftovi izvolitvi je proletoarje v Evropi in Ameriko.

po volitvah, ko je bil izvoljen predsednikom, pri- breznačelni in lažnjivi ka- kni listi, med njimi tudi "Glas Naroda" v New Yorku in "boljih časih", ki sedaj vračajo v deželo. odpira na vseh koncih in pisali so lažnjivi kapita- amiri — in delalo se bo polnim parom kakor pred nesramno lažejo kapitali- izni in z njimi vred šmir- nirov "Glas Naroda", to dokazali v zadnji številki "stara".

velikih industrielnih vlada še vedno ista brezpo- kot je vladala vse tekoče kjer ni še takozvanih "bo- gov."

terih krajih celo ponovno delavce in zmanjšujejo lo čas.

listi so kmalu po nekaj zvedeli — tudi "Naroda" je slišal neke- —da je neka železniška neke v Pennsylvaniji na- par tisoč ton železniških le iz tega je potem sledi- edikanska klobasa v "pro- "in "boljih časih", s a kapitalistični hlapeci svoje neumno veselje nad ro zmago.

pisarjenje o "boljih kapitalističnih listih" ni posledice. Siromašni de- Evropi, zlasti oni, ki so v tekoče listi pobegnili iz dele pred razsajajočo krizo, ri spet komaj čakajo, da tu- zarona", verujejo v svojo tem poročilom in se sprav- razaj v Ameriko. Na stotine vozev je že došlo semkaj in oče jih še na potu. Med pre- emi novodošleci je največ ov iz Sicilije; tam je nam- eel glas, da se je takoj po i zmagi odprlo delo po vsi ki. Na lim se je vsedlo tu- go delavcev iz Avstrije. Po- kamor je dosegel glas laž- kapitalističnega tiska, zbi- vni ljudje svoje zadnje pre- je in se spravljajo na pot v ko.

ko je ngniti, kakšna usoda nove naseljenec v ti deželi. no pričakovane dela in "časov" našli bodo zaprte ee in neumljeno bedo, kte- je v tuji zemlji vse drugače i, kakor pa doma med svoj- i dan, ko stopijo na ameri- a pomnožili bodo armado selnih, ktera je itak že ve-

ski položaj v Zed. drža- danes se tak, da bi se člo- ekal nad njim. Letošnja zi- ašla na stotisoče delavcev a in na tisoče brez vsakeh e za življenje. Na tisoče a stradalo in prosilo kruha, e lansko zimo. Da bi se go- ski položaj spremenil kar e, da bi naj polovica brezpo- ameriških delavcev dobilo ek to zimo, o tem še misliti a znamenja, tudi Taftova ev, kažejo ravno narobe.

ma, hudobna, paravnost a so torej poročila v kapi- ni listih o vračajoči se periti"! Pisarjenje o "bo- h" v sedanjih slabih časih sta lopovščina!

"Naroda", čemu si tak- lo kaj lažer tako kardinal- je dovolj dela in s tem va- ke iz starega kraja, da bo- v Ameriko — postopat in armado brezposelnih? Ali aka prodana, že dovolj na Ali ni g. Sakser že dovolj del na delavske stroške? Ho- niu businessa in šifkart ni rojake tako daleč, da

jih zvodi semkaj; brez ozira na to, da potem tukaj trpijo bedo in str- dajo?
Brez dvoma je tako, valed tega pa zasluži "Glas Naroda" in nje- go gospodar največje ogorčenje od strani vseh zavednih slovens- kih delavcev v Ameriki.

SOCIALISTIČNE ZMAGE pri volitvah 3. novembra t. l.

Sharon, W. Va. — V rudarskem kraju Cabin Creek so zmagali socialisti. Glasovi: Debs 506, Bryan 465, Taft 392.

Munhall, Pa. — Whitaker, mestee kjer prebiva največ jeklars- kih delavcev, je bilo pred dvema letoma docela republikansko. Letošnji volilni izid je bil pa sledeči: Debs 89, Taft 64, Bryan 27, Cha- fin (proh.) 4, Higgen 1 glas.

Duluth, Minn. — V Oak Laké je dobil Debs 16 glasov, Bryan 1, Taft 0.

North Haledon, N. J. — Sodrugi Samuel Buser je bil tu izvoljen taxcollectorjem in Emil Brantian taxassessorjem; prvi je imel 11 glasov večine, drugi pa 1. Repu- blikanci in demokratje so se zdru- žili proti socialistom.

Arkin, Iowa. — Socialisti so do- bili 76, republikanci 15, demokra- ti 7 in populisti 1 glas.

Round Lake, Minn. — V tem mestecu je dobil Debs, 19, Taft 16 in Bryan 15 glasov. Vseh prebi- valec je 250.

Ada, Minn. — Socialistična gla- sovi v Norman County so se po- dvojiili od zadnjih volitev in sodr. M. A. Brattland je bil izvoljen o- krajnim pravdnikom s 300 glasovi večine.

Lead, S. D. — Debs je zmagal v Terraville; dobil je 65, Taft 57 in Bryan 21 glasov.

Nucle, Colo. — Tu je dobil Debs 99 glasov. Bryan jih je imei 69 in Taft 23.

Onaehita Parish, La. — Socia- list je izvoljen v šolski svet v tem mestu.

Oklahoma. — Socialisti so zma- gali v 30 precinktih v državi Ok- lahoma.

Knowles, Calif. — Pred 4 leti so imeli socialisti v tem mestu sa- mo 17 glasov, a letos so jih dobi- li največ. Debs ima 37, Taft 33 in Bryan 21 glasov.

Everitt, Iowa. — Lokalni socia- listični kandidatje so propadli sa- mo z dvema glasoma manjšine. Debs je imel večino; dobil je 69, Bryan 68 in Taft 62 glasov.

Waterville, Minn. — Mesto je socialistično: Debs 126, Taft 122 in Bryan 55 glasov.

Hackinsack, Minn. — Debs 17, Taft 16, Bryan 5 glasov.

Bixby, Pa. — Socialisti 38, repu- blikanci 25, demokrati 15 in prohibicionisti 9 glasov.

Eureka, Calif. — Debs, 21, Taft 18 in Bryan 17 glasov.

Somerton, Ariz. — Sodr. Geo. M. Thurman izvoljen mirovnim sodnikom (justice of the peace). Socialisti 12 glasov, republikanci 1, demokrati 1.

Yuma, Nev. — Socialisti 23, repu- blikanci in demokratje po 15 glasov.

Hittman, Iowa. — Vsi socialisti eni kandidatje za uradnike in town shipu so izvoljeni. Zmagali so kljub temu, da so se proti njim združili obe nasprotni stranki. So- cialisti 234, republikanci 153 in demokrati 134 glasov.

Powell Bluffs, Oregon. Debs je dobil 20, Taft 16 in Bryan 14 gla- sov.

Fernly, Nev. — Tukaj sta izvol- jena socialistična kandidata za mi- rovnega sodnika in konstablerja. Debs 7, Taft 5 in Bryan 1 glas.

Haldton, Okla. — Debs 34, Bryan 29 in Taft 5 glasov.

Pleasant Grove, Tex. — Socia- listi 32, demokrati 22 in republikan- ci 6 glasov.

Phoenix, Ala. — Sodr. E. G. Copeland, tajnik tukajšnje socia- listične organizacije, je izvoljen mirovnem sodnikom s 101 glasom večine.

Newman, Idaho. — Socialisti i-

Se ena beseda našim sodrugom in slovenskim delavcem.

V 9. številki "Proletarca", 1906 leta smo rekli slovenskim za- vednim delavcem v Ameriki med drugim tudi sledeče besede:

"Proletarca" geslo ostane: ekzistirati v zavednih slovenskih delavci in h krati takim narodom! Ekzistirati za ideale!

Vsako pozitivno delo, brez ideala za skupnost smatramo naši ideji sovražno in v tem smislu bomo nastopali.

V smislu tega nam je še reči sledeče: čim prej bo delavstvo po- stalo zavedno, da bo HOTELO imeti večji list — tem prej ga bo imelo! ..."

Tako smo pisali v mesečniku pred dvema leti. Od takrat je Proletarec že eno leto tednik. Eno celo leto naporne- ga dela in pomanjkanja je bilo v zvezi z njegovo ekzistenco; zdaj- pazdaj je bila nevarnost, da ga ne bo več. Toda v Chicagu se je našlo vedno nekaj ljudi, ki so prišli s svojimi centi prišli na pomoč v za- dnjem hipu — in tem, tem se je zahvaliti, da list še ekzistira.

Resnica je, da so poleg pomagali mnogo soc. klubi, manj pa po- ssezniki po naselbinah. In vendar je "Proletarec" list, ki je stal vedno na bojišču za delavske interese; vendar je list, ki se ni nikdar izneveril svojim obljubam in načelom.

TOVARIŠI! SODRUGI!

Zopet stojimo pred vami in z resno besedo vas skličemo na resno delo. Nikdar, od kar ekzistira "Proletarec" nismo še tako potrebo- vali pomoči od vas, kakor je potrebujemo danes. Vi veste, da dobra ekzistenca "Proletarca" je odvisna od vas, od vašega dela, ktereга žrtvujete listu.

Dokler ni list dodobra razširjen med delavsko maso, dokler nima najmanj par tisoč stalnih naročnikov, tako dolgo je njegova ekzisten- ca nestalna. List mora med rojake, med take rojake, ki ga še ne po- znajo.

In to je naloga in najsvetejša dolžnost naših agitatorjev! Na delo zastopniki! Vsak, kateri ima našo naročilno knjižico, naj se poda na delo še ta teden. Novi naročniki so nam najboljša garancija, da hočete imeti "Proletarca" in nasprotno vam mi spet garantiramo, da z obil- nim prihvajanjem novih naročnikov je obstanek listu zagotovljen.

Čim se oglasite, da ste voljni iti na delo, da list in pomnožiti našo zmerno z novimi naročniki, nam je to dokaz, da ste z nami, da je f vaša kot naša želja, da se ohrani, vzdrži in napreduje naš edini slovenski socialistični list v Ameriki tu mi bomo storili vse, da zadovoljimo somišljenike in čitatelje našega lista z vsem kar sploh, mora dandanes nuditi delavskim slojem delavski list.

Če bo pa še v nadalje v naših vrstah tista brezbrinost, mlačnost in nedelavnost kot je bila semterje doslej, pe am je kriza za list zopet neizogibna in morda bo to kriza, ki ga pokolje. Dva poti torej imata!

Obenem tudi opominjamo in prosimo tiste sodr. naročnike katerim je, že potekla naročnina, da isto poravnajo, oziroma, ponovijo za bodo- će leto. Kdor tega ne stori najzadnje v dveh tednih ali pred 1. decem- brom, bomo mu ustavili list. Vsak, ki se v resnici zanima za "Prole- tarca", bo to rad storil; kdor nima dela, da tega ne more storiti; naj nam pa naznani.

Se enkrat: **VSAK SODRUG IN SOMIŠLJENIK NAJ SE OGLA- SI, DA VEMO PR OČEM DA SMO.**

Izdajatelj "Proletarca."

majo 39, republikanci 28 in demok- ratje 17 glasov.

Bunker, Fla. — Socialisti 24, de- mokrati 7 in republikanci 3 glasov- ve.

Noel, Mo. — Sodr. Taylor, socia- listični kandidat za konstablerja, je izvoljen.

Acadia, La. — Debs, 31, Bryan 21 in Taft 3 glasove.

Nuda, Colo. — Debs 99, Bryan 46 in Taft 23 glasov.

Yerma, Cal. — Debs 21, Taft 18 18 in Bryan 16 glasov.

Milwaukee, Wis. — Winfield R. Gaylord izvoljen v državni senat v šestem distriktu. Nadalje so iz- voljeni štirje socialisti v državno postavodajo (legislaturu) v Wis- consinu.

Po kampanji.

Ena bitka v amer. politični hi- storiji je zopet v kraju; tretji no- vember je odločil osodo za bodo- čih štiri letni rok.

Dim se je razkadiril in poljane so čiste, tako, da lahko pogledamo po nji.

Rezultat pa je sledeči: Taftov kapitalizem je zmagal; večni kan- didat in osrečevalec srednjega sta- nu — Bryan je bil grozno pora- žen, — socialisti pa so napredov- vali na svoji bojni črti za 40 od- stotkov.

Republikanci gredo v svoje dr- žavne službe, kjer bodo ukrepali v prid molohu — profitu, kar po- meni sodnijske propovedi napram nedotakljivosti privatne lastnine od strani delavcev; zidalo se bo "kasarne" za vojake, nabiralo no- ve rekrute in pomnožilo mornar- nico. Nastavilo se bo razne komi- sionirane državne agente za tuje- zemstvo, kjer bodo varovali inter- ese amer. kapitala in nastavilo se bo brezštevila vohunov, ki bo- do vohunili po delavskih organi-

zacijah in ovadili "puntarje" o- blastem.

To je enostaven program, iz kte- rega je sklepati, da bo v deželi "guerila" vojska med delom in kapitalom.

Demokratje so se pogumno razlezi kot ščurki, semtertje so sicer nastopili "bossi" te propa- dajoče stranke manjše službe, ki pa nimajo nobene nacionalne "range" in so za opozicijo — če bi jo že hoteli voditi — nezmožni. Njih čudna "organizacija", ki ži- vi le par mesecev pred kampanjo, (kakor napr. majski hrošči,) se je stajala; obstaja le še lupina — glavni stan s svojim šefom. — Nihče več nemara omenjati "de- mokracije"; celo Gompers, pred- sednik American Federation of Labor, ki je na vse pretege propa- giral za Bryana se je izrazil, da nemara nič slišati o "demokra- tih".

Hearstova stranka, takoimenov- ana "Independent" je igrala nad vse žalostno ulogo.

Če pomislimo da ima Hearst najboljše literarne moči v svoji službi, in da ima eno izmed naj- boljše organiziranih časnikarstev — ne le v Jed. državah, marveč celega sveta. — in če primirjamo rezultat te stranke, ktere številu dosega komaj okrog 100.000 gla- sov, tedaj je treba priznati, da ljudstvo ne mara Hearstove poli- tike. Seveda so se Hearstove ured- niki zopet usedli k pisalnim pul- tom a o stranki sedaj previdno molče. Tudi to je "stranka", ki živi le gotove čase, kakor večša, pa se pozneje v drugi perijodi po- kaže v obliki kakega mehučca.

Ostale stranice so tako nezna- ne, da jih niti omenjati ni vredno. V očigled splošnega političnega poroda izza zadnjih dni vpa stoji tukaj socialistična stranka ojače- na moralno in bistveno. Niso šli sodrugi v belo hišo niti v senat;

ampak sešli so se še v večji meri, da se posvetujejo o načrtih boja za bodočo kampanjo, ki se je pri- čela še tisti dan. Ni jih iznenadilo dejstvo, da še niso zmagali; saj tak boj se ne izvojuje že noč, a zato se niso razšli, kot pogumni "demokratje" temveč šli so na novo delo, kajti dobro so vedeli, da je prišel v belo hišo sovražnik delavstva. Baš ta zavednost pa je rodila nov pogum za boj, ki vodi k končni zmagi.

Zato pa: prepustimo gospodi v beli hiši začasno igro. Storili smo svojo dolžnost po možnosti do se- daj, — v naprej pa zopet na stra-žo, zopet v nov boj, ki nima le namena zasesti belo hišo in držav- ne službe, marveč osvoboditi člo- veštvo iz suženjskih okov, ktere je ustvarila sedanja kapitalistična privatna družba. Boj kapitalistič- nemu orodju, (kar pomeni starim političnim strankam) pa je mogo- če vršiti le, če se gre po kampa- nji v kampanjo.

F. P. Drakar.

Od blizo in daleč

— Že zopet poroča brzovaj o krasnem činu nekega Hohenzol- lera. Nikar ne mislite, da so nem- ški cesar Viljem in njegovi sorod- niki navadni tepej. Kaj še!

Čujte in strmite! Nemški pre- stolonaslednik je po napornem delu in študijah izumel poseben gumb za manšete.

Živijo! Zdaj je dokazano, da so cesar Viljem in njegovi otroci univerzalni ženij. Vsi kritičarji morajo utihniti. Ta iznajdba po- tiska v kot še "Spev na Aegirju" in vse govornice zgovornega Vi- ljema.

Ker časniki pogočajo, da dela prestolonaslednik pri stružniku, poleg pa še izvršuje svoje dolžno- sti kot upravni uradnik in čast- nik, upamo, da bo kot splošni že- nij posekal svojega očeta.

Kdo ve! Morda bo še očetu hvaležen, da je ga dal učiti stru- garstva, dasiravno je nemški na- rod dokazal še pred kratkem, da je pasje poslušen in pohleven kot ovec.

Da, kdo vé!

— Venezuelski puntarji so zo- pet pokazali svojo odprto lice. Povedali so jasno in določno, da smatrajo revolucijo za navaden "kšeft".

Venezuelska revolucionarna zveza v New Yorku je izdala za 2 milijona obveznic, ki bodo nosile 6 odstotkov. Glavno svoto bo iz- plačala Trust Co. v New Yorku eno leto kasneje, ko preženejo se- danjega predsednika Cipriana Castra.

Venezuelski "puntarski zarot- niki" in venezuelska vlada so si v tem slučaju podobni kot jajce jajen.

Navadni koristolovci so; ljud- stvo je pa žrtev, ktero skubite in gulite obe stranki.

— Župnik Robert Coyle je iz- javil, da je politika v Zdrž. drž. od najvišjega uradnika pa ničdol do zadnjega političnega službo- varja, da le cerkev zamore spraviti politiko na pravo in po- šteno pot. Nevemo, kaj je tega Gospodovega tako razto- gostitlo? Morda je temu vzrok zad- nje versko mešetarstvo našega predsednika?

Naj je že bo kakor hoče, resni- ca le ostane, da je mož s svojo obsodbo meščanske politike v Zdrž. drž. pripaljal malce prekasno. To so socialisti in drugi pametni ljudje izrekli že pred leti.

— Še do danes niso objavili če- stitke, pravzaprav žegen, ktereга je poslal papež Pij 10. Taftu, no- voizvoljenemu predsedniku. Tudi čestitka, ktero je poslal Roose-velt angleškemu kralju Edwardu za rojstni dan, je zginila v kra-

ljevskem arhivu, ne, da bi se obe- lodanila. Kaj je temu vzrok? Morda čestitajo drug drugemu, ker so političarji pri zadnjih vol- litvah zopet nafarbali "suvereno" ameriško ljudstvo. Kdo vé!

— Zadnje dni so v Chicagu ob- tožili več meščanskih političarjev, ki so kot volilni komisarji izvršili pri volitvah razne sleparije.

Nekteri volilci so glasovali po večkrat, drugod so zopet glasova- li državljani, ki so že mesece po- čivali v gomili.

Zdaj se bavi sodišče s temi sle- parji. Najbrž bo vse zaspalo, ker imajo meščanski političarji, de- mokratje in republikanci preveč masla na svojih glavah. Ves krik bo kmalu polegel, saj vrana vrani neizkljuje očii.

— Ob času, ko zdravniški svet mesta Chicage preti z ječo vsem brezposelnim delavcem, se prito- žuje lord Curzon pismenim potom pri chikaškem sodišču, ker se mu je iz Leiterjeve dedščine odtrgalo 10 tisoč dolarjev. Sopraga tega lorda je hči umrlega Levi Lei- terja.

Ta modrokrvni angleški zaje- duh porabi na leto 133 tisoč do- larjev; Leiterjevi hčeri, vsaka 125 tisoč dolarjev, torej skupaj na okroglo 400 tisoč dolarjev na leto za eno samo chikaško dru- žino.

Naobratno pa hodi 15 tisoč o- trok lačnih in brez zajuterka v šolo; družine prebivajo v kolib- ah, ki so slabše kot pasje ute; brezposelni delavci se pa prete- pajo za jedilne ostanke po smeti- ščih. Tu ni treba komentarija! To so božje uredbe, katerih se ne smemo dotakniti, ker drugače nas proglase za nevarne puntarje.

— Dne 17. novembra t. l. so se delavci pretepali nred jeklarno v South Chicagi. Ali so bili pijani, ali so ponoreli? Kaj še!

Vodstvo tvornice je razglasilo, da hoče zaposliti 500 delavcev. Mesto 500 je pa prišlo 3 tisoč de- lavcev. Vsakdo je hotel biti prvi in prišlo je do pretepa, da je slednji posegla policija vmes.

Zopet dobra po zobeh za tiste lenuhe in neveniče, ki trdijo, da vsakdo lahko dobi delo, če le de- lati hoče.

To velja tudi za tiste slovenske neveniče, ki včasih v pivnici pro- dajajo in ponujajo svojo modrost, ko so po zavžitju žganja postali ne le modrijani, ampak tudi slad- koginjneni rešitelji slovenskega naroda.

— Dne 17. novembra je sodnik Barnes v Chicagu obsodil zopet Bilika na vešala. Umreti ima dne 11. decembra t. l. Bilik trdi, da je nedolžen. Obsodili so ga le na in- dicijske dokaze. Ako sedaj guber- nator države Illinois ne poseže vmes, bo moral Bilik umreti ome- njenega dne na vislicah.

Mi nevemo natančno, je li bil Bilek do sedaj obsojen trikrat ali štirikrat na vešala. Vemo pa, da se je ponovila ta obsodba že več- krat.

Današnja človeška družba se baha ponovno, do je človekoljub- na. Če pretresemo slučaj Bilik, ne moremo reči družega, kot da se nič ne loči od srednjeveške člo- veške družbe. Izjavimo pa mirnim srcem: Pojdite se solit z vašimi človekoljubnimi frazami; vi ste barbari, kot so bili naši prade- dje!

Ničesar ni tako profitonosnega kot je naporno delo. Zato pa delo- dajalec pritiskajo delavce, da de- lajo hitro in trdo. Čimbolj je de- lo naporno, temveč imajo kapita- listi profita.

Republikanizem je zopet v se- dilu, a to sedlo je na delavčevem hrbtu.

Trdo delo je res težko, toda le- tati za delom dan za dnevom je še težje.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKI TOREK.

Lastnik in urednik:

Jugoslavenska delavska tiskovna družba v Chicago, Ill.

Naročnina: Za Ameriko \$1.50 za celo leto, 75c za pol leta. Za Evropo \$3 za celo leto, \$1 za pol leta. Oplati se dopolnilo. Pri spremembi bivališča je poleg novega naznani tudi STARI naslov.

PROLETARIAN

Owned and published EVERY TUESDAY by South Slav Workmen's Publishing Company Chicago, Illinois.

JOHN GAJIC, President; JOHN PETRIC, Secretary; ANTON PREREN, Treasurer.

SUBSCRIPTION RATES: United States and Canada, \$1.50 a year, 75c for half year. Foreign countries \$3 a year, \$1 for half year.

ADVERTISING RATES on agreement.

NASLOV (ADDRESS):

"PROLETAREC"

587 So. Centre Ave., Chicago, Ill.

ALI NAJ OSTATNEMO SUZNIJ?

Naivneži in prefriganci trdijo, da živimo kot svobodni možje v svobodni državi, hvalijo današnjo kulturo in zaničljivo govore o dobi osebne sužnosti.

Ali je ta trditev resnična? Navidežno smo svobodni, v resnici se pa delavci malo ali pa nič ne ločijo od nekdanjih sužnjev.

Politična svoboda je za delavce le na papirju. Ako delavci zborujejo javno, in na takih zborovanih protestirajo javno proti krivicam, katere se jim gode s strani vlade ali kapitalistov, takoj razžene policija s količi zborovanje, ako je zborovanje vladajoči gospodi ne všeč. Če se ob taki priliki pokažejo policijski krepelci prešibki tedaj se strelja tudi s samokresi na mirno zborujoče delavce. Kot zadnje sredstvo pa rabi buržoazija proti delavcem vedno vojaštvo z repetirkami in brzostrelnimi topovi. Z eno besedo: Delavce se pobija in mori, če verjamejo v konstitucijo in mislijo, da so politično res svobodni.

Po moralnem delu policije in vojaštva pa nastopijo s svojim delom sodniki, biriči in rabelji. Tako se vrši v vseh državah, o katerih se trdi, da je politična svoboda zajamčena v konstituciji.

Ta zajamčena politična svoboda v konstituciji se izkazuje dandanes povsod kot trhla, gnila in piskava: vredna ni piskavega oreha.

Kako je pa v gospodarskem oziru s svobodo? Gospodarska svoboda se zreali v tem, da današnja človeška družba dovoljuje milostno, da sme delavec svobodno lakote umreti v cestnem jarku.

Vdobi telesne sužnosti je, dal gospodar sužnju vsaj jesti, ker ga je smatral za živo blago, ki je imelo za njega še vedno nekaj vrednosti, če tudi je bilo že precej zgubljeno in obrabljeno.

Danes pa postavlja delavec le svojo delavno moč na trg. Radi tega izrablja gospodar — delodajalec le toliko časa delavsko moč, dokler mu nosi dobiček. Kakor hitro je pa delavska moč izčrpana, je delavec na cesti brez dela, jela, obleke in strehe. Delodajalec v tem oziru ne pozna usmiljenja in izjem. V to ga prisili današnji družabni red s svojimi uredbami: brezobzirni konkurenčni boj.

Isto sliko gledamo tudi ob času gospodarske krize. Tvornice zapirajo vrata, delavci s svoji pa gladujejo, prezebanje in se oblečajo v cunje, mali trgovci in obrtniki bankrotirajo drug za drugim in množe sestradano brezposelno delavsko armado, kapitalisti pa v miru uživajo svoj plen, katerega so ugrabili ljudstvu, ki sedaj dela pest v žepu in lakote umira.

Taka je gospodarska svoboda! Svobode nimamo in ne poznamo na političnem in gospodarskem oziru. Sužnji smo in ostali bomo sužnji, ako se sami ne izvujemo svobode.

Kapitalisti stremijo za tem, da se današnji sistem, ki je za nje dobičkanosen in pravi in prvi vzrok današnje sužnosti, ohrani večotrajno. V ta namen že v šoli uče otroke, da je današnji sistem najvišji kulturni sistem, ki se da doseči v človeški družbi, da je vsakdo grobokop reda in miru, katerega naj se pošlje vsaj v ječo, če že ne na vislice, ki stremi za tem, da se današnji sistem nadomesti z boljšim v prid vsem naro-

dom na zemlji. Komaj se otroški možgani razvijejo toliko, da prično ločevati dobro od hudega, tedaj pa nastopijo duhovniki raznih ver in zofistični svobodomišleci, ki razumejo svobodo tako, da se sme v imenu svobode moriti delavce v korist pešiči kapitalistov, katere se smatra za stebre današnje družbe. Na odraščeno ljudstvo pa zopet vplivajo dobro plačani kapitalistični političarji s stokrat pogretimi in praznimi frazami. Pred volitvami objublajo ljudstvu zvezde z neba, ko so izvoljeni pa radovoljno sprejemajo darove kapitalistov in kažejo ljudstvu hrbet.

Nasprotno je pa precejšno številno delavcev prišlo do edino pravega zaključka, da so ljudje lahko politično in gospodarsko svobodni, ako se današnji gnijli gospodarski red nadomesti s socialističnim. Ves socialističen nauk se na kratko zreali v teh stvkih.

Vsak delavec naj lastuje produkt, katerega je izdelal. Proizvajalna sredstva naj bodo splošna ljudska last. Dokler je ogromna večina naroda odvisna v gospodarskem oziru od kapitalistov, lastnikov proizvodnih sredstev, toliko časa ne more ljudstvo biti politično in gospodarsko svobodno.

Vzlic temu, da je socialističen nauk jasen in razumljiv in le socializem lahko osvobodil ljudstvo suženskih spon in okov, je — ogromna ljudska večina temu naku nasprotna in vdano sladi na jetim in plačanim kapitalističnim frazerjem in fakirjem.

In kje so vzroki, da nauk resnice ne doseže ljudstva, da ljudstvo slepo verjame svojim lazi-prijateljem in ponižno, vdano v voljo božjo nosi jarem moderne-ga tlačenstva?

Socialistično časopisje, ki propagira socializem, je premalo razširjeno med ljudstvom. Pribita resnica je, da delavci nimajo denarja na kupih, ker jim kapitalisti le toliko puste, kolikor za življenje potrebujejo neobhodno. Vzlic temu bi pa socialistični delavci lahko več storili za razširjenje in povečanje svojih časnikov kot store.

Učimo se drugod. Ali delavci ne grade s svojimi žulji cerkve, pagode, sinagoge in mošeje, dočim se jih tolaži, da bodo za svojo pozhrtvovalnost prejeli plačilo še le na drugem svetu? Ali jih razni sleparji, ki nosijo besedj "mili narod" vedno na jeziku, ne ocajanijo za zadnji cent, da tem ložje grade sebi politično karijerno navzgor?

Zakaj bi torej socialisti držali križem roke, ko vidimo, da so nasprotniki socializma, zagrizeni sovražniki ljudske svobode, sploh vsakega resničnega napredka v splošno korist ljudstva vedno na delu?

Ali ni dolžnost vseh socialistov posvetiti vse svoje duševne in gnotne sile, da se razširi socialistična propaganda med ljudstvom, da se zanesne v sleherni kočo, v kateri biva moderni suženj — delavec, kmet in mali obrtnik. Ako nečemo ostati sužnji, če želimo svojim otrokom boljše bodočnost, potem pojdemo na delo, razširimo socialistično časopisje in narod bo razumel, kaj je socializem, kaj socialisti hočemo.

Ako smo socialisti, tedaj dajmo za socialistično propagando, kar ji gre in na svetu ne bo hlapcev in sužnjev. J. Z.

SOCIALNE KRIVICE IN MILOŠČINA.

Buržoazija je pripovedovala in pripoveduje še vedno, da je družabno bedo mogoče rešiti z dobroteljnimi zavodi. Čemu, pravijo, naj bi bilo potrebno preobračati svet s socializmom?

Cerkev pa priporoča že od nekdanj svoje krščansko usmiljenje, kot edino sredstvo, potom katerega je mogoče rešiti sedanjo ljudsko revščino. Mi smo rekli že tisočkrat, da si je meščanstvo ustanovilo sedanjo družbo zase in po svoji podobi. V tej družbi živi jako ugodno in zadovoljno z njo.

Meščanstvo se počuti prav dobro tudi v dobroteljnih zavodih in cerkvi je jako dobro došlo krščansko usmiljenje. Če je človek sit in ima vsega zadosti, je prav rad še predsednik kake dobroteljne družbe, in lepo je takrat čitati katekizem in ponuditi krajear beraču, ali pa par strganih čevljev.

čkov bosome učenou. Dober biti, je jako lepa in potrebna stvar na tem svetu — si misli meščanstvo — ljudska hvaležnost je tudi lepa stvar. Da pa ne bi bilo bede in revščine, bi človek ne imel prilike niti biti dober in tudi ljudske hvaležnosti ne bi bilo. Tako misli cerkev in meščanstvo.

Toda odgovor obema ni težaven in je zelo enostaven. Rješevati socialno bedo in revščino z miloščino in dobrotelnimi društvi je ravno toliko, kakor bi se hotelo izprazniti morje s kako sesaljko. Dejstva pravijo, da imamo prav.

Na angleškem so ustanovili pred desetimi leti neko dobroteljno društvo, katerega namen je, bojevati se zoper razširjenje tuberkuloze (sušice) med delavske sloje. Podpirali so to društvo vsi sloji in vse politične stranke. Pa prav zaradi tega, ker je to društvo izven vsakega strankarstva in politike in je last vseh slojev, ima poročilo, ki ga je izdalo to društvo o svojem delovanju, za nas gotovo veljavo, katere ne damo drugim poročilom enakih društev, ki so pisana navadno zelo tendenciozno in strankarsko. Še več. Poročilo je spisala neka "častitljiva dama", grofica Coucil O'Beryt's, katere prav gotovo še ni okužena socialističnega greha.

Evo kaj pravi grofica Coucil O'Beryt's: "Napolnili smo tedaj s zdravilišči vso srednjo Anglesko; ustanovili smo jih po Bernovaljskem, Irskem in Škotskem. Vsako leto smo dali prostora v naših zdravilišnih nad 6000 tuberkuloznim. Dali smo jim svežega zraku, higijeničnih potrebščin zdravil in vsega, kar nam je pri tem svetovala znanost. Veliko smo jih tudi ozdravili. Toda gospodje. Pomislite! V tovarnah, rudnikih, in drugih delavnicah je zbolelo na tuberkulozi v zadnjih desetih letih — kakor nam sam profesor Marrey statistično dokazuje — ogromna in pretresujoča množica delavstva. Zbolelo je na sušici 113,274 delavcev.

Sedaj pomislite še na one tisoče soproj, sestr in otrok, ki so si ali nalezili bolezen od svojih ali jo eelo podedovali. Pomislite še na visoko število tuberkuloznih, ki uidejo kontroli in jih ni vsled tega mogoče sešteti. Ko bode to pomislili, tedaj bodete imeli pred seboj potresujočo sliko groznega dela, ki ga izvrši ta "bolezen, ki ne odpušča". Tedaj vam bo mogoče tudi razvideti, da se da potom naših dobroteljnih zavodov relativno zelo malo narediti.

Naše delo je pustno delo. Čemu trosimo vsako leto mnogo milijonov? Da sprejmemo v naše zavode 1000 bolnikov in jih ohranimo smrti samo 200? Pozabimo pa na tisoče in tisoče drugih nesrečnežev, katerim ta bolezen ni prizanesla, in ki so zapuščeni, brez vsake pomoči v mukah in v boju s smrtjo katerej konečno podležejo.

In kaj naj navsezadnje koristi, da smo pomagali 1000 takim nesrečnežem, ko imamo na drugi strani javne oblasti in razred delodajalcev, kateri silijo delavce k napornemu delu, ki hočejo ohraniti delavcem nizke plače, vsled česar si delavci ne morejo privoščiti dobre in zdrave hrane ne najeti zdravega ne čistega stanovalnja? Kaj pomagajo naši dobroteljni zavodi, ko vidimo, da je to delavstvo, katerega gospodarske, vsled česar tudi fizične razmere so zelo slabe, da je to delavstvo v teh nečloveških razmerah primorano delati v ostudno umazanih delavnicah, kjer se nalezajo smrtonosne bolezni?

Zastoj je pridigati proti socialistični propagandi. Mi konservativci bi morali vsaj odkritosrečno priznati, da tedaj, kadar sodelujemo, da se ohranijo intaktne tiste socialne razmere, ki so vir tuberkulozi in vsem drugim nezgodam, da tedaj podpiramo takorekoč toli obsovaženo socialistično propagando, kajti vzroki in posledice sedanjih nečloveških razmer delavstva, opraviljujejo najbolj potrebo socialistične agitacije.

Kaj je neki naredila in kako skrbi današnja družba, kako skrbe delodajalci in vlade, da se omejijo delavske bolezni? Nočejo delavce boljše plačati, da bi si tako zamogli privoščiti večjo porejjo zdrave in dobre vsakdenje hrane

in bi tako bolezen ne imela do njih tiste moči, ki jo ima danes. Nočejo skrajšati delavne čase, da bi imeli delavci priložnost do daljšega potrebnega počitka, ki ohrani telo zdravo in zaradi tega manj nagnjeno boleznim. Delodajalci žive dobro, bivajo v zdravih stanovanjih in počivajo veliko, na noben način pa nočejo upeljati v svojih delavnicah in tovarnah tiste higijenične zahteve, ki bi obvarovale delavstvo pred boleznijo. In vlade, mesto da bi preprečile tako izkoriščanje delavstva, zamiže na eno oko in delodajalcem še pomagajo pri takem izkoriščevanju in širjenju delavskih bolezni.

Vse naše usmiljenje in dobroteljni zavodi nimajo tedaj nobene veljave, nobene moči. So tedaj delodajalci sami, ki delajo na to, da imajo socialni demokratje popolnoma prav. Ker je meščanska družba nesposobna, da bi ozdravila boli in krivice, ki jih je in jih še sama vstvarja, je treba organizirati boljše družbo, ki bo varovala delavstvo zaradi dela, zaradi zdravja in mu zagotovila vse človeške pravice.

Gospodje! Jaz nisem socialistinja, vendar priznam, da je v teh besedah mnogo resnice in izraženo vse, kar mi z našim usmiljenjem in dobrim delom ne moremo narediti v prid delavstvu. In to vam rečem s popolnoma mirno vestjo, in prepričana, da govorim resniceo."

Nit v "Del. Listu".

LIEBKNECHT PRED ČASTNIM SODIŠČEM.

Naši čitatelji se še spominjajo, da je bil sodrug dr. Liebknecht, sin Bebelovega tovariša in dolgoletnega voditelja nemške socialne demokracije, pred državnim sodiščem v Lipseku zaradi "veleizdaje", ker je izdal protimitariščno brošuro, obsojen na poldrugo leto trdnjave. Državni pravnik je bil celo zahteval obsodbo na težko ječo s prisilnim delom, toda ni imel vspeha s svojim predlogom. Poldrugo leto trdnjave pa je bilo pruskemu državnemu pravništvu vsekakor premalo. Generalni državni pravnik je torej zahteval odvetniško disciplinarno preiskavo proti dr. Liebknechtu. Odvetniška zbornica ni ugodila zahtevi, a zbornično sodišče je določilo razpravo na pritožbo državnega pravništva.

Dne 29. aprila se je imel Liebknecht zagovarjati, da "se ni izkazal vreden ugleda, ki ga zahteva odvetniški poklic." Generalni državni pravnik je zahteval, naj se mu vzame pravica, izvrševati odvetniški poklic. Toda zbornično sodišče je oprostilo drja. Liebknehta in je izreкло, da je izdal svojo brošuro samo iz političnih razlogov in da ni zagrešil nič nečastnega. Proti tej razsodbi je državno pravništvu vložilo priziv.

24. okt. je bila razprava pred častnim sodiščem. Liebknecht, ki je dobil od trdnjave Glatz dopust, je prišel osebno na razpravo in je bil tudi tukaj oproščen. Torej ostane odvetnik in stvar je končana.

SOCIALIZEM NA TURŠKEM.

V Jaurésovi "Humanité" je Jean Longuet priobčil članek o socializmu na Turškem, iz katerega posnemamo: Socializem, normalne stopnjevanje demokracije, fatalni produkt gospodarskega razvoja, se je moral neobhodno objaviti tudi na Turškem po končnem osvobođenju iz despotizma. Mnogo let že eksistira revolucionarna organizacija armenskih socialistov "Droeschlak", ki je sprejela načela mednarodnega socializma. Pred nekoliko dnevi, kakor so objavili "Times", je bil v Solunu ustanovljen socialistični list in socialistična organizacija za Makedonijo. Socialistični elementi so živeli doslej nekam zamešano med turškim prebivalstvom, ki je tupatam bilo naklonjeno liberalizmu in demokraciji. Danes, ko je boj proti tiraniji privedel do zmage, se ojačuje tudi socializem. Res je, da se ni velika industrija še vkoreninila na Turškem, ali moderni proletariat tam že eksistira poglavito na železnih in tiskarnah. Ta proletariat se je že zgledil k življenju s stankami, ki so prestrašile ves Yildiz Kiosk. Danes trajajo stavke na progah Smyrna-Aidin-Kassaba. Istočasno

se naznanja in Anatolije, da Mehmet Mehzet ustanovlja v Smyrni časopis "Erghat" (Delavec), prvi socialistični organ v turškem jeziku. Redaktor tega časopisa je človek visoke inteligence. "Temps" je pisal o njem, da je oseba neobičajno zanimiva in naobražena. Mehmet Mehzet je veš razen materinščine tudi arabščemu, perzijskemu, francoskemu, angleškemu, nemškemu in grškemu jeziku. Že deset let propaguje ideje socializma. Zaradi mladoturškega delovanja je bil obsojen v dosmrtno ječo. Ko ga je sodnik po razsodbi vprašal, da li si česa želi, je odgovoril: "Da, hočem vam reči, da bom v treh mesecih že na svobodni!" Tako se je tudi zgodilo. Po razglasenju konstitucije je postal deležen amnestije in se, kakor rečeno lotil izdajanja prvega turškega socialističnega lista.

Izvrstno zdravilo.

S tem Vam sporočam, da sem prejel Vaše izvrstno zdravilo kar v najlepšem redu; priznati moram, da je Trinerjevo ameriško grenko vino izvrstno zdravilo za želodec. Moj želodec je bil popolnoma iz reda; ko sem pa začel uživati to zdravilo, sem takoj čutil boljše. Začelvaljumem se Vam iskreno in priporočam to zdravilo vsem, kateri trpe na želodčnih boleznih". — To pismo je pisal G. Josip Malec, Burwell, Nebr. in je popolnoma pravilno. Ni namreč bolj šega zdravila za želodec in ves prebavljavni sistem kot je Trinerjevo Ameriško grenko vino. To deluje naravnost na bolezen. Rabite ga, kadar ste slabi, bledi, bolelni in nimate ne teka ne moči. V drogerijah. Jos. Triner, 616—622 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

— Kapitalist da malo miloščino, da lahko nemoteno uživa in drži mnogo'...

M. A. Weiskopf, M. D.

Izkušen zdravnik. Uraduje od 8—11 predpoldne in od 6—9 zvečer. 885 So. Ashland Ave. Tel. Canal 476 Chicago, Ill.

G. Vokoun

559 W. 18 St. Chicago. Popravlja dežnike in pipe po primernih cenah.

Importiran starokraj-ski tobak vsake vrste

Za cigarete, pipe in žvečenje Importirane cigare in cigarete.

Vse pristno in po zmernih cenah

Vac. Kroupa

479 W. 18th St. Chicago, Ill.

Slovenski krojač

Izdelujem nove moške obleke po najnovejši modi in poravljam stare po najnižjih cenah. Cenjenim rojakom v Chicagu se priporočam v obilni obisk.

Gabriel Vouk,

624 So. Center Ave., cor. 19th St. CHICAGO, ILL.

POZOR! SLOVENCII POZOR!

SALOON

s modernim kajličen Sveže pivo v sodkih in buteljkah in drugo raznovrstno pijačo ter unijake smodke. Potniki dobe jedno premoščiše za nizko ceno. Postrežba točna in izborna. Vsem Slovincem in drugim Slovincem se toplo priporoča

MARTIN POTOKAR,

564 SO. CENTER AVE., CHICAGO

MIRKO VADJINA,

392 W. 18th St. SLOVENSKO HRVATSKI BRIVEC. Na razpolago so kopelji.

Dr. W. C. Ohlendorf,

Zdravnik za notranje bolezni in rane. Izdavnika preiskava brezplačno. Ima 647 in 649 E. Ave., Chicago. Za dne ure: 10. popol. Od 7 do 9 zvečer. Izredno živeli bolniki naj pišele zdravniku.

Vac. Toure

izdelovalec finih Havana cigar

Prodaja cigare na skatle, se izvršujejo točno.

1210 So. Albany Av., Chicago

JOS. BERNARD

620 Blue Island Avenue. Telefon Canal 842

I. STRAUER

336 W. 18th St., Chicago. Ima večje zalogo ur, verig, nov in drugih dragotin. Izredno vsakovrstna popravila v najzelo nizki ceni. Obiščite ga!

John Kl...

631 Blue Island Ave. CHICAGO. Sprejema in pravi...

NOVA SLOVENSKA GOSTI

pri FRANC CECH

Rojakom v Chicagu naznanjam sem zopet odprl svoj novi lokal, katero točim vedno sveže pivo, vino itd. Dobre smotke na razne imam tudi prostorno dvorano selice, svatbe, zabavne večere, poročam se v obilni obisk. S spoštovanjem FRANC CECH, 568 So. Centre Ave.

Halo, Johnny

Kje si pa bil večraj? Saj veš, kjer je največ zabave. Ali si da je največ zabave v GOSTI

John Košič

590 So. Centre Ave., Chicago

Jože Sabat

advokat in pravni zastopnik v skih in civilnih zadevah. Pišite slovenski! 1628-1638 Unity Building 79 Dearborn St., Chicago. Res. 5155 Prairie Ave. Phone Drexel 727L.

Leopold Sal

ODVETNIK v kazenskih in civilnih zadevah. Auto Phone 6065. Office Phone Main 3088. Residence Phone Irving. URAD: 27 METROPOLITAN. Severozap. ogel Rando. in La Salle allee. Stanovanje: 1217 Sheridan St.

Pristno domače

Belo vino 60c Rdeče vino 50c Rdeče staro vino 45c Rmeno vino 55c

Posoda prosta. Te cene veljajo v jemalec od 50 galonov naprej. Čena pa niso tudi manjša. Vino pošiljam proti predplačilu C. O. D. po vsi Ameriki. Priporočam se rojakom tudi, moje lepo urejene gostilne s pijačami in v vedno pripravljim stim prigrižkom. Za dobro in točno postrežbo tudi za pristnost vina jamčim.

JOSIP ZALOKA

899 Edison Road N. E., Cleveland